

λοιπόν τῇ στιγμή πού πρόδρασε σὸ φῶς εἶπουν μεγάλο ἢ μικρὸ καλλιτέγνημα τῆς ἐποχῆς του, κ' εἶναι χρέος τοῦ κριτικῆ ἀπὸ τὰ τσακίσματα ὅπου μᾶς ἐμείναν ν' ἀνθεῖ στὰ δικάκερα πλάσματα καὶ νὰ τὰ ξαναστυλώσει ὅπως πρωτοβγήκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη.

Ἄν τέτοια δουλιὰ ἔγινε ἀπάνου στὴν ποίηση τῇ δικῇ μας δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸ πῶ. Κλίνω ὅμως νὰ πιστέψω πὺς δὲν ἔγινε. Ἄν ἀρχίνησε, ἄς ἐξακολουθήσει, κι ὁ «Νουμάς» πού εἶναι τὸ ὄργανο τοῦ φιλολογικοῦ ξαναγεννημοῦ στὴ ρωμηοσύνη ἄς ἀνοίξει πλατεῖα τίς στῆλες του γιὰ μελέτες ἀπάνου σ' αὐτὸν τὸν κάμπο.

Λέγοντας αὐτὸ δὲν ἐννοῶ πὺς ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ κάμει ὅλη τὴ δουλιὰ πρέπει νὰ μὴ συνεισφέρει τίποτις καὶ νὰ πᾶψει τὸ δημοσίωμα τραγουδιῶν ἄς εἶναι καὶ δίχως τὴ χρειάζουμένη κριτικὴ μελέτη. Ὁ πνευματικὸς πλοῦτος τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ περιμαζερτεῖ, καὶ ἂν ἕνας δὲν εὐκολύνεται ἢ δὲν ἀδειάζει νὰ καταδουλεύει τὸ μερικὸ πὺς πέφτει στὰ χέρια του, ἄλλος θὰ ῥθεῖ κατόπι νὰ κάμει ὅτι δὲ μπόρεσε ὁ πρῶτος. Πολλὲς φορές εἶναι ἀδύνατο νὰ κοσμολογεῖς τὸ ὅλικο πὺς ἔχεις μπροστὰ σου, κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὅπου στέκωμαι τώρα καὶ διδάσκω μπορῶ νὰ βρεθῶ σὲ θέση πὺς νὰ μὴ φυλάω τὸ κάμω. Καλὴ δουλιὰ δὲ γένεσαι πάντα μ' ἕναν ἐργάτη μοναχά.

Λόγια τῆς ὁδοῦ τοῦ Μῆν 1905.

British Museum

Σὲ ἀσπάζουμαι.

Ὁ συνάδελφός σου
ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ

ΖΩΗ

*Ένας σοφὸς εἰδήλασε τοῦ κόσμου τὰ βιβλία,
*Εἰμέτησε τὰ τέτταρα πὺς λάμπουν ψηλά,
Μελέτησε τὸν ἄνθρωπο, τὰ δέντρα, τὰ θηρία
Κι ἀγάπη δὲν ἐγνώρισεν ἢ δόλια του καρδιά.

*Εἰγέρσε καὶ ἔφερε τα πάντα σ' ἅν Πυθία
Τὸ παρελθὸν τὰ μέλλοντα κι ὅλα τα τωρινά,
*Απέθανε, τὸν θάψανε σὲ μιὰ μικρὴ γωνία
Κ' ἐφύτρωσε ἀπ' τὸ μνημα του παλαιὰ κολοκυθιά.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΡΟΥΜΠΙΝΑ Η ΑΙΘΑΝΙΣΤΗ

Α'.

Οἱ καταχνιές τοῦ χυνόμενου σέρνονται βαριές καὶ ἀνάρτια σὸν ρημαγμένον κάμπο καὶ τὰ ξεροπόταμα ἀρχινοῦνε τώρα νὰ κατεβᾶζον φουσκωμένα καὶ θολὰ νερά. Τὰ μάθρα κεράκια κοπαδιστὰ πετοῦνε ἀπὸ τὸ ἕνα ὀργωμένο χωράφι σὸ ἄλλο καὶ ψάχνουν κατὶ νὰ βροῦνε μέσθ' ἀπὸ ἄχρυσον χῶμα μὲ τίς κίτρινες μύτες των. Ἐνῶ κάπου κάπου κ' ἕνας ξεβηγιάτης σκυφτός σὸν ἀλῆτρι του χουγιάζει τὰ ὀκνά του βόδια καὶ τὰ κεντάει μὲ τὴ μακριὰ τῇ βουκέντρα. Ὁ ἥλιος πνίγεται σὸν σύννεφα καὶ οἱ μέρες πὺς σκοτεινὲς δροσιζοῦνται μὲ τὰ πρωτοβόγια.

Κι ἀπάνου σὸν ἀέρα οἱ μάθρες ἀράδες τῶν πουλῶν τοῦ χειμῶνα ἔρχονται ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρια τοῦ οὐρανοῦ καὶ χάνονται σὴν ἄλλη καὶ βγαίνουν κάποτε κι ἄλλοτε τίς κλαψιάρικες ἐκεῖνες φωνὲς πὺς

Η ΙΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Νὰ τέλος πὺς καὶ τὸ περίτρονο ἑλληνικὸ ποίημα μεταφράστηκε... στὴν ἑλληνική. Γιατὶ ἀντίθετα ἀπ' τοὺς λιγοστοὺς πὺς πὺς μπροστὰ μεταφράσαν ἢ δικάκερα ἢ λίγο μέρος τῆς Ἰλιάδας στὴ φτιαστὴ γλῶσσα πὺς ἀρχαίζει, σ' αὐτὴ πὺς ἀσκημίζει τὴ νεώτερη φιλολογία τῶν Ἑλλήνων, ἢ σὲ μιὰ γλῶσσα ἀνακατεμένη ἀπὸ καθαρεύουσα καὶ δημοτική, ὁ Ἀλέξανδρος Παλλῆς μεταχειρίστηκε ὅπως στίς ἄλλες μεταφράσεις του καὶ αὐτὴ τὸ ἴδιωμα τοῦ λαοῦ, τὴν πεταχτὴ καὶ δροσερὴ καὶ ζωντανὴ δῆμοτικὴ. Ἡ γλῶσσα καὶ τὸ μέτρο, πὺς χίλιες φορές ὁ βοσκός, ὁ χωρικός, ὁ τεχνίτης ἄκουσαν ν' ἀντιχῇ στοὺς κλέφτικους σκοποὺς, στὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης, στὰ θλιμμένα μυρολόγια, ντύνει τώρα τὴ δῆγηση τοῦ ἥρωϊσμοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ διαλόγου τῆς Ἀνδρομάχης, τῶν πένθιμων θρήνων ἀπάνου ἀπ' τὸ νεκρὸ τοῦ Ἑκτορος. Μὰ μὲ τὴ μορφή μαζὶ, ἢ μεγάλη ἀρχαία ποίηση ξαναζεῖ ἐδῶ παίρνοντας καινούρια νιότη ἀπ' τίς εἰκόνες καὶ ἀπ' τὴ σκέψη τῇ νεώτερῃ ἐκκλησιᾷ ἐδῶ καὶ ὁ νέος, πατὴς ὁ ἱερεὺς, κίστρο τὸ ἄν πῶλε ἄκρη, καπετάνιος ὁ ἀρχός, παλληκαριὸν ὁ θούριδος ἀλκή, ἀγροῦλα γίνεται ἢ ἡὸς καὶ Χίρος ὁ θάνατος. Κι ἂν ἔτσι ὁ θεσπευδὸς τῶν ὁμηρικῶν τραγουδιῶν γίνεται, σκεδὸν ὅλος, φανερός καὶ διάφανος ὡς καὶ στοὺς ἀναγνώστες τοὺς ἄγευτους ἀπὸ καθὲ κλασικισμῷ, πᾶσις καὶ πᾶσις θεολογικὴς παρατήρησης καὶ παραβολὴς διδαχτικὴς δὲ βγαίνουν ἀπ' τὴν ζέταση αὐτῆς τῆς μεταφράσεως γιὰ κείνον πὺς κ' ἡ γλῶσσα κ' ἡ τέχνη τοῦ Ὀμήρου ἄγνωστο δὲν εἶναι! Ἄς σταματήσουμε γιὰ μιὰ στιγμή σὲ κάνα δυὸ ἀπ' τὰ ἐπιθέτα : σ' ἐκεῖνα π' ἀποδοθήκανε δίχως ἄλλαγμα κανέναν (νεφεληγερέτα=συγνεφουσινάχτης, ἀστεροπητής=κεραυνονιβάχτης, ἀργυροδίνης=ἀργυρόρογγο, φιλομειδής=φιλογέλαστον, ποδηνέμος ὠκία=γοργὴ ἀνεμόποδη) σ' ἄλλα πὺς ἔχουν ἐκτενίζουσι (ἀργυροπέξα : λευκόποδη) ἢ δυναμώνουν (γυναικ' εὐειδέα : γυναικὶ ἀγγελικωμομένη, ἡδυπτής : χρυσόκληρος) ἢ δίνουν ἄλλα τῇ θέσῃ (ἀντὶς βοιδομάτα λόγου χάρι πὺς λέει σήμερα ἄλλα παρὰ βοῶπις προσημύθηκε ἢ μαρμαρό-*)

*) Δημοσιεύτηκε σὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς Φλωρεντίας «Atene e Roma», φύλλ. τοῦ Μῆν σελ. 156—159.

λαίμη)· σέκεινα πὺς φανερώνουν μὲ τὸ πλῆθος τῶν διαφορῶν εἰκόνων τὸν πλοῦτο καὶ τὸ εὐκολόλογιστο τῆς νεώτερης γλώσσας : ἔτσι ἀντίθετα σὸ μοναδικὸ «πόδας ὠκίος» ἔχουμε γοργόποδος (γοργοπόδαρος) καὶ φτεροπόδαρος (φτερουπόδαρος) καὶ φτερογλήγορος, ὅπως τὸ «καλλήπαρος» γίνεται τριπλὸ : κρινομάγουλη, κρινοθώρητη καὶ ροδόθωρη. Οἱ χαριτωμένες λέξεις, τόσο συγγένες στὰ δημοτικὰ τραγούδια, «λυγερὴ» καὶ «μαυρομακτα» παίρνουν τὴ θέσῃ τῶν «εὐπλόκαμος» καὶ «εἰλικωψ»· ἀντὶς εἰκὼν ἀκουστικὴ ἔχουμε τοῦ ματιοῦ εἰκὼν, ἢ θαλασσα ἡχήσσα γίνεται θάλασσα ἀφρισμένη· ἐνῶ μὴ τὴν τόση ὁμορφίαν τοῦ τὸ ἄλλα μαρμαρέην» ξαναφωτοβολᾷ σὸν ἀντίλαμπο γιὰ τὸ Σωστὴ λαϊκὴ χάρι παίρνει τώρα ἢ «δία γυναικῶν» πεντάμορφη Λενιώ, ἢ Λενιώ μὲ τὸ τυτὸ φουστάνι, «τανύπεπλος», κι αὐτὸς ὁ Δίας ὁ δολομήτης τώρα συχωράει νὰ τοῦ φωναζοῦν «μαργόλε»!

Μὰ πάλι πόση δὲν κλείνουν καὶ δὲ δίνουν ὁμορφίαν μερικοὶ τύποι τῆς καινούριας γλώσσας ἄγνωστοι σὴν ἀρχαία! Κεῖνα τὰ ἐπιθέτα λόγου χάρι πὺς κενῶν ἕνα μὲ τὸ ῥῆμα δίνοντας σ' αὐτὸ ἢ πὺς φανερὴ ἢ πὺς πιστὴ ἢ πὺς τέλεια σημασία : «ὄχετο κἄλα θεοῖς» λέει ὁ Ὀμηρος, «συγνεφεταν» λέει ἢ καινούρια γλῶσσα· «κύσε» ὁ Ἑκτορ τὸ παιδί του, μὰ σὴν νεώτερη γλῶσσα «τὸ γλυκογέλασε» : ὅμοια κείνος πὺς «μειδεῖ» ἐδῶ «γλυκογέλα» κ' ἢ Θέσῃ πὺς «λύσεται» «θερμοπερικαλίσται».

Μπορούσαν νὰ γίνουν κι ἄλλες παρατήρησεις πάνω σὸν τρόπο καποὶ πὺς βᾶν καὶ δυνατὸ πὺς ὁ νεώτερος μεταφραστὴς μεταχειρίζεται γιὰ νὰ ποδοῖσῃ τὴν ἑκφραση τοῦ πόνου βάζοντας σὴν θέσῃ τῆς γενικῆς καὶ ἀραιωμένης ἰδέας τὴν εἰδικὴ καὶ συγκεκριμένη, μεταφέροντας σὲ ἰλικὴ ἔννοια ὅτι ὁ ἀρχαῖος ποιητὴς πνευματικὰ ζουγκρίζει : ἢ «ἀχνυμένη κῆρ» (Ω 773) γίνεται «μὲ σπληνικὰ πληγωμένη», τὸ «ἔχω δ' ἄχε' ἄκουτα θυμῷ» (Ω 91) «ἄχ μὲ τῶν τόσα σκυλῆκια ἔμεινα», τὸ «ὀδυροδραυνῶν» (Π 84) μεταφράστηκε «μὲ τὴν ψυχὴ σὸν στόμα» καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἀχιλλέως σὸν Πρίαμος : Ἄ δειλ' ἢ δὴ πολλὰ κἄν' ἄνσχει σὸν κατὰ θυμὸν (Ω 518) τρέμουν ἀπὸ ἀληθινώτερο καὶ βαθύτερο συμπνευμὸ σὴν φράση «Ἄ δόλιε, νὰ πολλὰ ἢ ψυχὴ σοῦπιε πικρὰ φαρμακία». Τὸ ἐναντίον ἄς παραδῶμεν τὸ «ἴσον ἐμὴ κεφαλῇ» (Σ 82) μὲ τὸ πνευματικώτερο «σὰ φῶς μου».

Μὰ περισσότερο ἀπ' αὐτὲς κι ἄλλες ὁμοίαι παρατήρησεις, πὺς ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ μὲ τὴν ἡσυχία του νὰ κἀν διαβάζοντας τὸ βιβλίον τοῦ Παλλῆ, ἀ-

κάμουν τοὺς χωριάτες νὰ σηκώνουν τὰ κεφάλια πρὸς τὰ πάντα καὶ μ' ἀνοιγμένο στόμα καὶ ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια νὰν τὰ βλέπουν νὰ περνοῦνε.

Ἡ κόκκινη Φωτιά κι ὁ γλήγορος Αἶθας μπροστὰ μὲ τὰ ρουθόνια κατὰ τὸν οὐρανὸν σὰ νὰ μυρίζουν τὸ καλὸ καὶ τ' ὀφθονο κυνῆγι χώνονται σὸν λασπωμένα κοκκινωχώματα καὶ φτάνουν σὴν παλιὰ κουράλα, ἐνὰ δέντρο πελώριο καμένο ἀπὸ χρόνια.

Κοντὰ ἀναμμένος ἀπὸ τὴν τρεχάλα ὁ νέος κυνηγός, μὲ τίς ψηλὲς μπότες καὶ τὸ πράσινο ζουγκρι σὴν μέση, ἀκολουθεῖ μὲ τὰ ἐξυπνα μάτια ἕνα κοπάδι ἀγριοπαπῆς πὺς πέφτει, χαμηλώνοντας τὸ φτερό, στίς μεγάλες μπάρες πὺς ἀνταρίζονται κἄπου ἐκεῖ χάμου μὲ τὸν πρωινὸ ἥλιο.

Κλείνει τὸ ζερό του μάτι, σημαδεύει καὶ δυὸ ἀγριοπαπῆς χτυποῦνε λαβωμένες τὰ πλατούρια των μέσα σὴν μπάρα γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ δόντια τῶ σκυλιῶ πὺς πλέχουν κατὰ πάνου των καὶ γκαβγίζουν ἀπὸ χαρά. Οἱ ἄλλες σὸν βρόντο πετοῦν ξενομισμένες.

Μία γυναικὶα κουκουλωμένη, πὺς ἀντίπερα σκύπτει καὶ ξεζιζώνει ἀγκάθια, ἀκούει τίς ντουφεκιές

καὶ γυνάκει νὰ κοιτάζει· μὰ ἢ καρδιά της σφίγγεται καὶ ἢ ὄψη της γλωμιάζει, σὰ θωρεῖ τὸ νέο κυνηγὸν νὰ καθέται τώρα σὲ μιὰ πέτρα καὶ νὰ μιλᾷ τὰ λαγωνικά του πὺς σέρνουν σὸν χῶμα καὶ τοῦ πᾶνε καθένα ἀπὸ ἕνα πουλί.

Εἶναι μέρες τώρα πὺς μέσα σὸν καταχνησμένη πουργὸν τὸν ἀπαντᾷ μὲ τὸ ὅλο κρεμασμένο σὸν ὦμο νὰ τραβάει ἄγνοιαστος κατὰ τίς μακρινὲς μπαρές γιὰ κυνῆγι, ἐνῶ ἀπὸ τὴ ζαλικωμένη μὲ βρεμὴν κούφια ξύλα καταπίνει τὸ πνιχμένο σάλιο της καὶ μουσκέει τὰ ὦρια μαλλιά της ἀπὸ τὸν ἴδρω πὺς τρέχει.

Στὰ χλαστὰ κόμα ὄνειρά της ξεγελιέται καὶ πολλὲς βολές, ὅταν τυχαίνει νὰ περάσει ἀπὸ κοντὰ του, νογχεῖ τὰ κατὰ του μάτια νὰ μπηγούναι πάνου της τόσο πὺς θωρεῖ πὺς εἶναι μαρμαρωμένη πιά καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σαλέψει ἀπὸ τὸν τόπο. Κοντοστέκεται τότε, τὸν κοιτάζει κι ἀρτὴ κατὰματα λαχταρισμένη καὶ τὸν γλέπει νὰ χαμογελάει κάπως, μὰ δὲν τῆς πετάει κόμα μιλιὰ καὶ φέδγει πάλι ντρεπούμενη καὶ λωλαμένη.

Οἱ ἀντάρες σκορπιούνται ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ ὁ νέος κυνηγὸς ἀντικρύζει τὴ Ρουμπίνα νὰ λάμπει πλημμυρισμένη στίς ἀχτίνες του. Ἐχει γυρισμένο τὸ πρόσωπο πρὸς ἀπὸν καὶ μὲς τὸ χλιαρὸν ἐκεῖνον καιρὸ

ξίζουν δυό ή τρία σύντομα δείγματα της μετάφρασής του, τόσο πετυχημένης μαζικά ζωνητής, (1) που κάνει δύσκολη την έκλογή. Νά ή περίφημη παρομοίωση των φύλλων (Z 146—149)

Ξέρεις τών φύλλων τή γενιά; κτλ.

Τά τελευταία λόγια του Πάτροκλου (H 843—857).

Τότ' είπες, Πάτροκλε άλογά, κτλ.

Και τό κλάμα, τό σπαραχτικό στην άπλότη του, της Έκάθης πένου άπ' τό νεκρό του γιού της (X 430—36):

Τότ' ή Έκάθη άρχίνησε τών γυναικών τό κλάμα κτλ.

Στό τέλος πρέπει νά σημειώσω πώς ο Πάλλης μεταφράζοντας την Ίλιάδα στη γλώσσα του λαού και για τό λοό βρήκε καλό νάφαιρέσει μερικά κομμάτια που φανερά μπήκαν ύστερώτερα κ' έχουν παρά πολύ λίγο διαφέρο για τους άναγνώστες. Όμοια λήστερα κάπως μετακίνησε μερικούς έξάμετρος, έβαλ' άλλους, ένωσε δυό σ' ένα μοναχό στίχο. Κι άπ' αυτή την όψη ακόμα παρουσιάζει ιδιαίτερο διαφέρο ή μετάφρασή του, σά μετάφραση που ζητάει νά μ' δώση έναν Όμηρο πιο καθαρό από τις σκουριές που του κάλλησαν οι κατάλογοι κ' οι επανάληψες.

Έτσι μονάχα οι ραψωδίες I—XII και XIV μεταφραστήκανε δλακερα έχτός, έννοείται, άπ' τόν κατάλογο τών πλοίων στο II· βρήκε όλο τό XIII ως και ή δεύτερη Θεομαχία στο XXI (383—525) και κάμποσοι στίχοι (XX 158—380, 494—502) της πρώτης. Στο XIV βρήκε τό μέτρομα τών έρωμένων του που κάνει ο ίδιος ο Δίας μπροστά στην Ήρα, και στο XVII ο κατάλογος τών Νηρηίδων (39—49): στην XV ραψωδία άφίνονται οι στίχοι 501—591. Παράλειψε και μετατοπισμαί μικρότερης σημασίας είναι στις ραψωδίες XV XVI, XVIII, XIX, XXII, XXIV· πιο σοβαρά και συχνά στις ραψωδίες XVII και XXIII.

Μακάρι αυτό τό έργο, φτιασμένο και τυπωμένο

1) Σά έργο τόσο μεγάλο είταν άδύνατο νά μή ξεφύγη κάποια άτέλεια ή αδελφία· π. χ. στο Γ 417 ή μετάφραση δέν είναι σωστή.—Όσο για την όρθογραφία ο Π. γνωρίζει τις συντηρητικές ιδέες πουχω γράψη και σ' άλλη περίπτωση και θά με συχωρήσει που στα μέρη που μνημονεύω έβαλα μερικά υ στη θέση του β του ι ή του φ.

Δέν πρέπει νά σιωπίζουμε για τό μικρό, μά πολύ χρήσιμο πιστεύω νεωτερισμό που μπαίνει έδω για πρώτη φορά, τ' άνάποδο έρωτηματικό (!) όπως στα Ισπανικά.

δέρνεται κι άφτός από έναν πρωτόφαντο πόθο τόσο που τώρα θυμάται τά περαπονεμένα μάτια της μικρής κορασίδας κι άποθυμεί νά την έχει κοντά του και νά της σφίγγει την ψηλή και λιγνή της μέση. Πλανταγμένος βγαίνει και κυματίζει ένα γαλάζιο μαντήλι· στον άγέρα· ή Ρουμπίνα τό γλέπει μακριάθε, μένει όλόρθη κι άκίνητη και τά μούτρα της φλογίζουν πολύ. Έστερα κινάει κατά τό καλυδόσπιτο, συχνογερωώντας τό κεφάλι πίσω προς τόν όριον κυνηγό.

Άφτός άφογκράζεται τό σκούζιμο που κάνουν οι κρούνες στον ούρανό και παραμονέθει την πρόσκαιρη στιγμή νά χτυπήσει και πάλε.

B'.

Ό ήλιος λαμποβολάει και τά σαλιαγκάρια φιλάνουν μακριές κι άκανόνιστες λουρίδες που γυαλίζουν πάνω στο βρεμένο κι άφράτο χώμα.

«Σου έκλεισα τό δρόμο και δέ μπορείς νά μου φύγεις τώρα», λέει ο νέος κυνηγός στην όμορφη Ρουμπίνα κι άφτη τραντάζεται από τή μεγάλη χαρά.

«Ό κάμπος είναι άνοιχτός και περνά άπ' όπου θέλω», του άπολογιέται έκείνη με κατεβασμένα τά

σε ξένον τόπο, νά βρη στην πατρίδα τών άρχαίων ήρώων που ύμνολογεί την πιο γιορτάσιμη ύποδοχή! Μακάρι νάποδείξη ακόμα μια φορά πώς ή δύναμη κ' ή χάρη κ' ή γλύκα της γλώσσας του Όμηρου ξαναζούν μονάχα στη γλώσσα του ελληνικού λαού, ο όποιος θά πρεπε νά νοιώσει την πιο ζωνή εύγνωμοσύνη για αυτόν, που ύστερ' άπ' τά βιβλία της πίστης και της έπιστήμης κοπίασε νά του δώση τό αιώσιο βιβλίο τις ποίησης.

P. E. PAVOLINI

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

ΤΟ ΝΗΣΑΚΙ ΜΑΣ*)

Γ'.

Με την άνοιξη, που μ'ς φέρνει της νατιζς τά προυνά χάρδια και του πουνέντη τις άπομσημεριανές δροσιές, άρχινούν τά καρδιά μας νά ζεκιούν για τό ταξίδι. Τά ναυτόπουλά μας έκαμν στο νησάκι τους τά Χριστούγεννα και τά Φώτα, τις άποκρηές και τή Μεγαλοδομάδα, άκουσαν τά τραγούδια της Πατρίδας και γι' αυτό ευχαριστημένα άφίνουν της πατρίδας τή λεβέντικη ζωή και του σπιτιού τή ζεστασιά για νά περάσουν πελάγη και κόρφους, για νά παλέψουν με τό γεροθυμώδη Βορριά και τόν τρελλό Γαρμπή και νά μαλλώσουν με την άστατην όργή της θάλασσας, που θά τοίς δώση τό ψωμάκι της φαμελιάς τους τό θαυροδεγμένο Κι' άρχίζουν ένα ένα τά μπρίκια κ' οι γολέττες μας, τά μπάρκα και τά τρεχαντηράκια μας νά αλύνουν παλαμάρι ν' άνοίγουν τά κάτασπρα, σά ρτερά κύνου, πχνιά τους και νά μ'ς άφίνουν την «καλήν ύγεια». Σε δέκα-δεκαπέντε μέρες τό λιμάνι μας είν' άδειο και τό νησάκι μας βρίσκεται σε μια σιγασιά παρξέση, που βασιλεύει όλο τό καλοκαίρι.

Είναι όμορφο και πολύ συγκινητικό νά στέκης κάτω στο κορδόνι του λιμνιού μας, ή στο μυρωμένο περιγάλι του Μαντρακιού και νά θωρξς τά ναυτόπουλά μας, που φεύγοντας άποχαιρετούν γονιούς

*) Κοίταξε φύλλ. 149 σελ. 12.

μάτια. Κι άβάσταχτη πέφτει μέσ την άγκαλιά του.

Πάνου στο παρδαλό πουκάμισο ξεχωρίζουν τά στρογγυλεμένα βυζιά. Ό νέος κυνηγός χαηδέθει τά μεταξένια μαλλιά και λιγώνεται όταν κοιτάει τά ώραια και σκληραμένα ακόμα έκείνα βυζιά. Τό χέρι του τρεμουλιαστό χώνεται κατου από την άρσασάλη και βαστάει την κοπέλλα που λυγίζει τό κορμί της, σά νά θέλει νά πείσει καταγής. Οι άνεμώνες που έχει καρφωμένες στα στήθια τρίβονται από τό σφίξιμο και μένουν μονάχα τά κουτσάνια τώρα.

Δέ λένε τίποτα τώρα, μά ή καρδούλα της χωριατοπούλας βαράει πάντα και ή ματιά του νέου κυνηγού της άφιλονιέται μύρια άγνωρίστα πράματα που τή μεθούνε. Την άμαθη!

«Θέλω νά σε ριλήσω», του λέει τελεφατρία δειλά και γεμίζει τό πρόσωπό της με κόκκινες παπαρούνες. «Αύγα μου λίγο τό ψηλό σου κορμί...»

Ό νέος κυνηγός της φράζει τό στόμα με τά δαχτύλια του, μά ή Ρουμπίνα δέν πάθε νά φουσκώνει τά άγλύκαντα ακόμα στήθια της με γάργαρα γέλια.

«Νά σε χάρουμαι, ώραία κοπέλλα!» κουθεντιάζει σιγά σιγά και λιγωμένα, σάν ή μικρή γυναίκα ξεγλυστράει από τά χέρια του και φέγγει με άλαφρή

και φίλους. Τά βλέπεις θαυρομένα — μή θαρρήςτε πώς δέν κλαίν και τά παλληκάρια μας—νά φιλούν της μάννας τους τό χέρι και με πικρόγλυκο χαμόγελο νά τραβούν για τή ζωνητιά. Κι' άκούς τις εύχες της μάννας, που πνιγμένη στο κλάμα δίνει από τά βάρη της καρδιάς στάκριά παιδιά της, ένθ παρέκει βλέπεις σάν άτίμητα μαργαριτάρια νά κυλούν τά δάκρυα της νύπαντρης κόρης ή της λεύτερης κοπέλλας στα ροδινά μάγουλά τους, που τά άλαφροσκέπασε λές της λύπης τό χνούδι.

..

Μισώω κι' όλα τά πουλιά κλαίνε τό μισέμο μου κλαίει κ' ή χαϊδεμένη μου τόν άποχωρισμό μου

Ό μισέμος καημός είναι και τό «χε γεια» ναι ζάλη και τό «καλώς όρίσαστε» είνε χαρά μεγάλη.

Τώρα που φεύγω, μάννα μου, έβγα πάνω στο δώμα και πέ με «καταβόδιο σου» με τό γλυκό σου στόμα.

Άκόμα δέν έμίσψα κι' άρχίνησε νά κλαίης και της καημένης θάλασσας παρξόνα νά λής.

Μισώω και σ' άφίνω γεια, χρυσοβαγιά πλεωμένη, κι' αν τό κορμί μου παίρνω τό μά ό ναός μου'δω πομένει.

Αυτά κι' άλλα πολλά τέτοια είναι του «μισέμου» τά χιλιόμορφα διστίχα, που τραγουδούν τά ναυτόπουλά μας στην κουβέρτα του καρδιού τους, που σάν πουλάκι όλόταχο άφίνει ξοπίσω του κνιμάνι τά βουνάκια του νησιού μας και χάνεται μέσα στού όρίζοντα την άμφοβόλη θαμπάδα. «Ω! τότε! Με τί πόνος θωρεί και θωρεί την ύστερή κορφούλα του νησιού μας που άπωνα λίγο-λίγο βυθίζεται λές μίσ' στην κυμάτων τόν έξοχο θρίαμβο!

Εύτώς που θ' άμολάρη τό καρδί και γεμίσουν άπ' άγέρχ τά παννιχ του, οι γυναίκες και τά κορίτσια τών ναυτών και του καπετάνιου θά τρέξουν με τά κερά, τό λιβάνι και τά λαδικά στα χέρια σε κανένα ξωκλήσι, πάνω στην κορυφή κανενός βουνού χτισμένο, για νά καταβώσουν και νά καρφώσουν τό πλεούμενο έρωτος. Έκεί πρώτα-πρώτα θά νάψουν τά καντήλια τών άγιών τουρρημακλησιού και τά κερακια τους. θά θυμιάσουν και θά παρκαλέσουν τή Παναγιά ανά τους καλσταξιδιές και νά τους φέρη πίσω καλόν καταβόδιο». Έστερα θά κύνουν σαντακλειδα (κούνια) σε κανενός [δεντρού κλωνι και θάρχησουν του «μισέμου» τά τραγούδια, που τραγουδούν έχοντας τά μάτια καρφωμένα στο καρδί που σφίξει τά κίματα και παει.

Κι' άκούς τις μελαχροινές και ξανθές, σάν άλλ-

περπατησιά, φιλημένη και ξεκουμπωμένη τώρα πρώτη φορά.

Γ'.

Ό στιά τριζοδολάει από τά ξύλα που καίνε και λάμπουνε με τή φλόγα των μέσ την καλύβα και ο νέος κυνηγός είναι πλαγιασμένος σ' ένα άρκουδοτόμαρο πάνω. Στα πόδια του με την κοιλή στα χώματα ή κόκκινη Φωτιά μισοκλείνει τά μάτια και θέλει νάποκοιμηθεί, ένθ ο γλήγορος Αίδας γλείφει τό χέρι του άφεντικού του. Η άναμπουπούλα ίκείνη, μ' όλα τά χιόνια που είναι σκεπασμένος ο κάμπος, τον νανουρίζει σε έναρα γλυκά και σφυρίζει ένα παλιό τραγούδι του βουνού.

Ό Ρουμπίνα μπαίνει πασπαλωμένη με χιόνι του πιάνει τό χέρι και του χαμογελάει σά σ' ένερε μαγικό. Άφτός όρθοστέκεται, δοκιμάζει νά βγάλει μιλά, μά ή σωνή του πνιγεται με τό λαρύγγι από την άμέτητη και βαθιά λαχτάρα και μόνο ένα δάκρυ κυλάει στα μαλλιά της κοπελλιάς, καθώς σκύβει και τή φιλάει στο καθαριο της γλέφαρο.

Βουβαίνονται για πολλή ώρα έτσι και οι δύο των. Ό νέος κυνηγός είναι όμορφος και ή μικρή γυναίκα κοκκινίζει όλοένα, μά ο πόθος τώρα της